

”Vi arkitekter bär ansvaret för den bristande kvaliteten”

Svensk arkitekturs låga kvalitet har blivit elefanten i rummet som alltför många kämpar för att inte låtsas om. Kåren lider av kompetensbrist men också av ett stukat självförtroende, skriver **Emma Jonsteg**, vd för Utopia Arkitekter.

Bland landets arkitekter är det en i det närmaste självskrivna uppfattning att det som produceras inom svensk arkitektur i dag, med några ytterst få undantag, är riktigt uselt.

Faktum är att det arkitekter emellan uppfattas som klädsamt att tycka att det mesta som görs av så väl kollegerna som det egna kontoret är dåligt. Det gör mig bedrövad att jobba i en bransch med en sådan självbild. Vad som gör mig ännu mer beklämd är att jag till stora delar håller med om den dystra verklighetsbeskrivningen. Det mesta är faktiskt skräp.

Sverige är en nation som har en stark tradition inom en lång rad konstnärliga yrken. Arkitekturen är dessvärre ett lysande undantag. Orsakerna till det kan man så klart diskutera och ha olika teorier om.

Det som oroar mig är att vi inom kåren inte har någon strukturerad, konstruktiv och framåtblickande diskussion om detta generella kvalitetsproblem. Det har blivit en elefant i rummet som stora delar av branschen år efter år kämpar febrilt för att inte låtsas om.

Säkert av en rad olika skäl. Vissa är givetvis rädda för att bli stämplade som gnällspikar. Många tycker säkert att det är bekvämare att skylla på omständigheter som man säger sig inte rå över. Men sanningen är nog i många fall att det stora flerta-

let faktiskt inte kan så mycket bättre. För varför är annars kvaliteten på det som branschen producerar så låg? Varför är Sverige annars inte lika långt framme inom arkitektur som inom mode, matlagning eller musik?

Ni som läser det här kanske avfärdar mig som en gnällspik. Kom då ihåg att det inte är jag som börjar tala om att anlita utländska kontor så fort det ska planeras för en ny spännande byggnad i Sverige.

Vi arkitekter, som kår, måste inse att det är vi som bär ansvaret för den bristande kvaliteten på arkitekturen som produceras i Sverige i dag. Det håller inte att som många arkitekter gör skylla ifrån sig på byggherrar som man hävdar är för snåla eller för tråkiga. Det är sällan mer än en väldigt liten del av problemet.

En central fråga är givetvis var kvalitetsproblemet uppstår. Svaret är antagligen att det brister på flera ställen.

Är det, som många arkitekter hävdar, så att byggherrarna helt enkelt inte förstår värdet av det vi gör och därför tvingar projekten i en riktning som ofelbart leder till arkitektoniskt låg kvalitet? Eller – hemska tanke – är det så att byggherrarna också tycker att kvaliteten på det många arkitektkontor levererar är för låg och därför ser sig tvingade att välja andra arbets-sätt?

Mellan skål och vägg kommer sanningen fram. Åtskilliga större och mindre byggherrar har berättat för mig att de tycker att många svenska arkitektkontor är för dåliga. Vissa hävdar att det är en av anledningarna till att byggherrarna ser sig tvingade att styra projekt med byggsystem, manualer och rigida riktlinjer. Det är givetvis inte hela sanningen men tål att reflekteras över. Och vittnar om ett rejält behov av självvranskan inom kåren.

Många beställare uttrycker även frustration och inte minst

Den här synen på arkitekter och det vi gör är i mina ögon till stora delar ett resultat av kompetensbrist. Men det handlar lika mycket om att vi verkar i en bransch med kraftigt stukat självförtroende. Och de två sakerna hänger ihop.

När jag gick på arkitektskolan fick jag höra att jag skulle passa på att göra kul saker under utbildningen för när jag kom ut i arbetslivet så skulle det minsann vara slut på det roliga. Så sa man långt innan jag började på skolan och så säger man än i dag.

”Men vad som är ännu värre är att många byggherrar dessutom tycker att arkitekter i jämförelse med andra konsulter är usla på att ifrågasätta sina uppdragsgivares idéer, lösningar eller metoder när man tycker att dessa är dåliga. Arkitekterna lägger sig platt där reklambyråer och managementkonsulter istället står på sig och strider för sina idéer.”

förvåning över hur dåliga arkitekter är på att förklara och argumentera för sina föreslagna lösningar. Det är riktigt illa.

Men vad som är ännu värre är att många byggherrar dessutom tycker att arkitekter i jämförelse med andra konsulter är usla på att ifrågasätta sina uppdragsgivares idéer, lösningar eller metoder när man tycker att dessa är dåliga. Arkitekterna lägger sig platt där reklambyråer och managementkonsulter istället står på sig och strider för sina idéer.

Varför är det så? Är lärarkåren så i grunden präglad av bittra arkitekter som aldrig fått tillfälle att förverkliga sina drömmar? Är bilden av arkitekten även inom yrkeskåren reducerad till en underleverantör av bygghandlingar snarare än en visionär och kreatör?

Jag tycker att det är rent tjänstefel att sända den här typen av signaler till studenterna. Hur kan det tillåtas fortgå år efter år?

Våra nybakade arkitekter ska sedan ut i arbetslivet itutade

6,0% I ÅTERBÄRING FÖR 2010
BRANSCHSNITTET VAR 4,8%*

den här bilden av branschen. Bara för att i många fall hamna på ett kontor där mössan-i-handen-mentaliteten sitter i väggarna och man av rädsla för att inte få uppdragen kompromissar bort merparten av sina visioner och arkitektdrömmar redan på ritbordet. Jag har svårt att föreställa mig en större uppförssbacke i strävan mot arbetsglädje, självförverkligande och projekt i världsklass.

Arkitektskolorna verkar helt ha schablat bort att lärarnas viktigaste uppgifter är att vara inspiratörer som visar på yrkets fantastiska möjligheter. Inte minst den att lära eleverna att argumentera för och sälja in sina lösningar. Något som ju blir i princip omöjligt när man under självpåtagen "censur" producerar menlösa förslag som man inte kan argumentera för därför att man i grunden inte tror på dem.

Så leder i mina ögon dåligt självförtroende ofelbart till låg kvalitet. En bransch som inte ger individer utrymme och frihet att växa och utvecklas genom att få prestera sitt bästa om och om igen kommer heller aldrig att kunna lyfta sig kvalitetsmässigt.

Denna överdrivna kompromissvilja är en farsot som sänker inte bara kvaliteten på vad de enskilda kontoren presterar utan också förtroendet för hela vår bransch.

Sveriges Arkitekter driver nu en kampanj under parollen "Allt avviker! I morgon är ingenting standard". Där hävdar man att standardiseringen inom bostadsbyggandet inte är

rätt väg och att så väl byggherrar som kommuner och staten har ett ansvar för att lyfta kvaliteten på byggandet.

Det är givetvis både ett lovligt initiativ och har viktiga poänger. Men jag menar att det är minst lika viktigt att vi arkitekter på allvar börjar diskutera det stora ansvar vi har för att lyfta kvaliteten på den arkitektur som produceras.

Jag saknar en ständigt pågående konstruktiv diskussion om hur hela vår bransch ska bli bättre. I dag är det istället på tok för mycket bittert gnällande om hur synd det är om oss stackars arkitekter runt kaffeapparaterna på landets kontor. I den bästa av världar är den här artikeln en start på en sådan diskussion.

Utgångspunkten för den måste vara att vi inser att det bara är vi arkitekter som kan skapa bättre förutsättningar för vårt eget arbete och lyfta kvaliteten på det vi producerar.

Ingen annan kommer nämligen att göra det åt oss.

EMMA JONSTEG A MSA

"Är bilden av arkitekten även inom yrkeskåren reducerad till en underleverantör av bygghandlingar snarare än en visionär och kreatör?"

Arkitekter och ingenjörer som sparar hos oss kan glädja sig åt ännu ett år med god återbäring. Vill du spara bättre till din pension? Kontakta oss så berättar vi mer. www.aipension.se

*Branschsnitt enligt Försäkringsförbundet, 2011-02-03.

ai PENSION
ARKITEKTER & INGENJÖRER